

**RİSALE-İ NUR VE BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ HAKKINDA GELEN
TENKİDLERE MUKABİL NUR TALEBELERİNİN HAK VE HAKİKATİ
SAVUNMA USUL VE ESASLARI**

Metin KARABAŞOĞLU¹

Risale-i Nur'un telifi tek parti dönemi şartlarında gerçekleşmekle beraber, onun ilk muhatapları Osmanlı dönemi şartlarında büyümüş kişilerdir. Dolayısıyla medrese ve dergâhların henüz meşru ve makbul ilim, eğitim ve terbiye merkezleri olduğu bir dönemde, hepsinin İslamî ilimler konusunda belli bir müktesebatla Risale-i Nur'a muhatap oldukları görülür. İlk talebelerinin Bediüzzaman'a yazmış olduğu *Barla Lâhikası*'nda yer alan mektuplar bunu açıkça gösterir. Bediüzzaman'ın Barla'da muhatap olduğu bu ilk talebeleri –İslamî ilimlere ve bu arada Arapça'ya vukufiyetleri Eski Said döneminde Van ve Bitlis'te muhatap olduğu talebeleri düzeyinde olmasa da– henüz tahribe uğramamış bir dil, kavram ve anlam dünyası içinde Risale-i Nur'u tanımış insanlardır. Dolayısıyla hem muhteva hem de kelime ve kavram düzeyinde onu anlamakta ve kıymetini takdirde zorlanmamışlardır. *Barla Lâhikası*'ndaki mektuplar incelendiğinde Bediüzzaman'ın ilk muhataplarını 'cahil köylüler' olarak sunan yaygın anlatının isabetsizliği açıkça ortaya çıkar. Bu isimlerin bir kısmı ise kendileri için evvelce ilim ve irşad hizmeti sunmuş bazı âlimlerin veya sûflerin tedrisinden geçmiş şekilde ve onların da tensip veya teşvikiyle Bediüzzaman'a ve Risale-i Nur'a muhatap olmuşlardır.

Bu ikinci tablo ise Risale-i Nur'da Bediüzzaman'ın ortaya koyduğu usul ve muhtevanın kıymetinin Osmanlı bakiyesi medrese ve dergâh ehli tarafından da takdir edildiğini gösterir. Hükûmet canibinden bir tazyike maruz kalsalar bile Diyanet bünyesinden âlimlerin tek parti şartlarında dahi mahkemelere Risale-i Nur aleyhine bilirkişi raporu yazmamış olmaları bunun bir nişanesidir.

Ancak Bediüzzaman'ın Kastamonu sürgünü günlerinden başlayarak, Risale-i Nur'u ve Bediüzzaman'ı tesirsiz bırakmak isteyen resmî unsurlar yeni bir taktik geliştirerek sadece lâdinî bir söylem ve endişe üzerinden değil 'din yönünden' de Risale-i Nur'a ve müellifine taarruz etme stratejisi geliştirmişlerdir. Bediüzzaman'ın "İstanbul Hadisesi" diye zikrettiği olay bunun en çarpıcı örneğidir. Bu hadiseye karşılık Şeyhülislamlık döneminin fetva emini Ali Rıza Efendi gibi isimlerin Bediüzzaman'a ve Risale-i Nur'a

¹ İstanbul (metinkarabasoglu@yahoo.com)

sahip çıkan bir tutum takınmaları, bu hadisenin merkezinde olan ismin “Birinci Şua” üzerinden getirdiği itirazın o devirde ulema nezdinde geniş bir kabul ve karşılık görmediğini gösterir.

Bununla birlikte, Risale-i Nur’a ve özellikle lâhika mektuplarına bakıldığında, Risale-i Nur üzerine ‘dinî canipten’ üretilen itirazlara dair; (i) bu itirazın kimler tarafından üretildiği, (ii) ne sebeple üretildiği, (iii) ne tür itirazların üretildiği, (iv) bu itirazlara Risale-i Nur’da nasıl cevap verildiği, (v) bu cevabın nasıl bir üslupla verildiği bilgisine ulaşmak mümkündür.

(i) Bu itirazları ilim ehli içinden veya tasavvuf ehli (sufiler) içinden üretilen itirazlar diye iki gruba ayırmamız mümkündür. İlim ehli içinden itiraz üretenlerin öne çıkan özelliği (a) Vehhâbîlik çizgisinde veya etkisinde, (b) mübtedî, bid’atî yani modernist bir çizgide, (c) müftü, imam gibi resmî bir görevde olmalarıdır.

Tasavvuf içinden üretilen itirazlar ise ya kendi mesleğine/meşrebine veya şahsına revaç ve rağbet oluşturma/koruma adına veya Melâmîlik gibi bid’atlara açık ve müsaadekâr bir çizgide ilerlemiştir.

(ii) Bu itirazların dinî, sosyal, psikolojik dinamikleri mevcuttur. Kendi dinî duruşunu merkeze yerleştirme, hakikati kendi meşrebinde görme sonucunu üreten ‘zihniyet-i inhisar’ ve ona eşlik eden ‘hubb-u nefis/enaniyet-i ilmiye’ bu noktada en belirleyici unsur niteliğindedir. Bediüzzaman ayrıca hased ve kıskançlık, taassup, tamah ve korku gibi duyguların da etkisine dikkat çekmektedir.

(iii) İtirazlar, ağırlıklı olarak, “Birinci Şua”daki istihraçlar, “Beşinci Şua” başta olmak üzere ahir zaman hadisleriyle ilgili te’viller, “yazdırıldı/ihtar edildi” gibi ifadeler, “başka kitap okumuyorlar,” “tasavvuf ve tarikata düşmanlık ediyorlar,” Bediüzzaman’ın şahsıyla ilgili meseleler (evlenmemiş olması, sakal bırakmaması, kendine makam verdiği iddiası) vs. gibi iddialar üzerinden geliştirilmiştir.

(iv) Risale-i Nur’da bu itirazların cevabı verilmektedir. Meselâ Bediüzzaman itirazı medar olan istihraçları nasıl bir gelenek ve usul içinde, hangi gerekçe ve kayıtlarla yaptığını *Kastamonu Lâhikası*’nda yer alan, *Şualar*’da da *Elhüccetüzzehra*’nın sonuna yani bu kitabın diziliş sırasına göre Birinci Şua’nın hemen önüne yerleştirdiği uzunca bir mektupta izah etmektedir. Aynı şekilde “yazdırıldı/ihtar edildi” gibi ifadelerin İslamî tahrir/telif geleneğindeki yeri ve sebebi, hadislerle ilgili te’villerin sebebi ve hadis ilmi içindeki yeri *Emirdağ Lâhikası*’nda Bediüzzaman tarafından izah edilmektedir.

(v) Bediüzzaman Said Nursî risale ve mektuplarında bu itirazların cevabını sebeplerini de tahlil ederek vermekle birlikte, bu cevabı mümkün mertebe mutedil bir dil içinde vermekte, talebelerine de bulundukları mahalde yüz yüze geldikleri benzer bir duruma karşı aynı üslubla muamelede bulunmalarını tavsiye etmektedir.

(vi) İlave bir unsur olarak Bediüzzaman'ın Osmanlı günlerinden özellikle İstanbul'da (1907-1909) ve (1918-1922) kurmuş olduğu dostlukların da devrede olduğu bir ilişkiler ağının bu süreçte devrede olmasını zikretmek gerekir.

Said Nursî'nin Osmanlı döneminde İstanbul'da medrese terbiyesi görmüş bir talebesi olarak Re'fet ağabeyin çok uzun süren Afyon mahkemesi safahatında, muhtemelen 1949 sonu veya 1950'nin ilk aylarında yazmış olduğu (bk. *Emirdağ Lâhikası I*, 178. Mektup) şu mektup bu bakımdan dikkatlice mütalaayı hak etmektedir:

Muhterem Üstadım Efendim Hazretleri,

Kardeşimiz Müteahhit İsmail Efendi, Hilmi Beyle hususî olarak her zaman görüşmekte olduğundan, bu hususta lâzım gelen izahatın verilmesini ona havale ederek, biz doğruca Diyanet Riyasetine gittik. Orada, evvelâ bizim Isparta'da iken tanıdığımız müderris Hasan Hüsnü Bey vardı. Kendisi Diyanet Riyaseti Heyet-i Müşavere âzâsındandır. Onunla hususî olarak bir müddet görüştüm ve izahat verdim. Bilâhare beraberce heyet-i müşavere odasına giderek Ankara ehl-i vukuf raporunda imzası bulunan müderris Yusuf Ziya'yı gördüm. Baktım, *Zülfikar* ve *Asâ-yı mecmualarıyla*, hakkımızda yazılmış olan evraklar önünde duruyordu. Yanında yer gösterdi. Mufassalan izahat verdim. Dedim:

“Sizin raporunuz ve Denizli Mahkemesinin kararı ve Mahkeme-i Temyizin tasdiki varken, kitaplarımıza vuku bulan taarruz ve bizlere verilen bu sıkıntı neden ileri geliyor? Madem Cumhuriyet idaresinde kanun her şeyin fevkindedir ve onun hükmü câri olur. Biz kanun huzurunda beraat etmişiz, bundan böyle bize ilişmemek gerektir. Bunun men'i, sizin vereceğiniz isabetli bir kararla mümkündür. Yoksa biz hakkımızı arayabiliriz” dedim.

Sonra ilâve etti: “Bu, oradaki adliye memurlarıyla zabitanın sizin meseleye vukuf-u tâmmeleri olmadığından ileri geliyor. Şimdi evrak önümdedir. Su-i tevehhüme uğramış mütalâalarına birer birer cevap vereceğim” dedi ve eserleri takdir ettiğini söyledi. Ben de Üstadımızın selâmını söyledim, bilmukabele selâm ve duanızı istediğini bildirdi.

Ondan sonra oradan ayrıldım, Diyanet Reisinin yanına girdim. Onunla da bir müddet görüştüm ve izahat verdim. Cevaben, “Ben Hoca Hazretlerini Dârü'l-Hikmetten tanırım, hürmetim vardır. Kendisine selâm ve hürmetlerimi iblâğ ediniz” dedi. Ve bize, “Lâzım gelen cevabı vereceğiz; inşaallah iyi olur” dediler. Ve bilumum

Diyanet müntesipleri, eserleri takdirle karşıladılar. Bu gibi yolsuz işlerin, ancak âsâr-ı diniye mütalâasında hüsn-ü niyet taşımayarak kendi kafalarına göre mânâ vermelerinden ileri geldiğini anladım.

Ertesi gün, Mehmed Efendi kardeşimiz, Erzurum Meb'usu Vehbi Paşayı görmüş. O zât dahi "Ben Dahiliye Vekilini görüp bu hususta uzun uzadıya görüşeceğim. Üstad Hazretlerine hürmet ve selâmlarımı götürünüz" demiş. Bunun üzerine parti erkânıyla görüşmeyi İsmail Efendiye havale ederek Ankara'dan ayrıldık.

Kusurlu, âciz talebeniz

Re'fet

Dolayısıyla,

- Hem muhatap kitlenin henüz Kemalizm'in pozitivist şartlanmalarının narkozuna tam anlamıyla maruz kalmamış olması,

- Risale-i Nur'un -istihraçlar dahil- bütün unsurlarıyla beslendiği geleneğin eseri-ni ve tesirini bir derece koruduğu bir zeminin varlığı,

- Hem Bediüzzaman'ın verdiği cevaplar ve bu cevaplar için seçtiği üslup, hem de imanın esaslarına hücum edilen bir zamanda Bediüzzaman ve talebelerinin her türlü dünyevî cefayı göze alarak yapmış oldukları manevî hizmetin uyandırdığı sevgi ve hürmet,

- Ayrıca lâzım olduğu noktada harekete geçirilebilen bir network'ün, bir dostluklar ve ilişkiler ağının varlığı,

Risale-i Nur aleyhine üretilen itirazların geniş bir zemin bularak onun temsil ettiği 'müsbet iman hizmeti'ne yönelik yıkıcı bir etki bırakmasına müsaade etmemiştir.

Bediüzzaman hayatta iken durum bu olmakla birlikte, onun vefatının hemen ardından 27 Mayıs 1960 ihtilalinin şartlarında yeni ve çok daha küllî bir taarruz ve itiraz sürecine girildiği görülür. Bu dönemde Bediüzzaman artık hayatta değildir, tam bir 'imha harekâtı' niteliğindeki, özellikle de ihtilâl şartlarında Ankara İlahiyat Fakültesi ve Diyanet İşleri Başkanlığının da dahil edilmek istendiği bu taarruz dönemi, Risale-i Nur talebelerinin destansı mücadele, mücadele ve gayretleriyle aşılmıştır.

1960-1966 arasında süren, devletin ordu, emniyet, istihbarat, yargı, millî eğitim, üniversite, diyanet bütün unsurlarını seferber etmeye çalıştığı, güçlü bir medya desteğine de dayandığı, özellikle de İsmet İnönü liderliğinde CHP'nin bayraktarlığını yaptığı bu küllî taarruz döneminin aşılmayı sağlayan bir dizi sebep mevcuttur.

Bu sebepler arasında daha önceki taarruzlar hengâmında üretilip bu yeni dönemde tekrarlanan iddia ve itirazlara yine Risale-i Nur üzerinden verilen cevapların tedavülde tutulması

Bu cevapların (1) doğrudan Nur talebeleri tarafından yapılan kitap ve gazete neşriyatı yoluyla, (2) Risale-i Nur’a dost ilim ve kalem erbabının sahip oldukları, yazdıkları veya nüfuz ettikleri mecralarda Risale-i Nur’un hukukunu muhafaza eden yazılar-kitaplar neşretmeleri yoluyla geniş bir mecraaya ulaşmasının temin edildiği; yanı sıra (3) özellikle milliyetçi-muhafazakâr-mukaddesatçı bir sağ çizgiyi temsil eden siyasî ve bürokratik unsurların da desteğini sağlamak yoluyla Risale-i Nur ve Bediüzzaman aleyhine devlet içinden üretilen etno-seküler bürokratik tahkimatın tazyikine karşı bir direnç ve muhafazanın da geliştirildiği görülmektedir.

Maamafih bu çok büyük, küllî taarruz sürecine verilmesi icap eden cevabın oluşturduğu bu dönemin (1) birliği muhafaza ve fitneden selâmet adına ilerleyen dönemde katı, kapalı, hiyerarşik bir cemaat tarzı ve anlayışına gidişin de nüvelerini vücuda getirdiğini, (2) bu küllî taarruza karşı üretilen ve milliyetçi-mukaddesatçı-muhafazakâr daha geniş bir mecraayı da ihata eden dilin zaman içinde Nur talebeleri tarafından içselleştirilerek yeni bir ilişkiler ağıyla birlikte milliyetçi-devletçi bir söylemin Risale-i Nur câmiası içinde de zemin bulmasına sebebiyet verdiğini, (3) bu süreçte ‘dine hürmetkâr’ bu geniş kesimle kurulan diyalogun öne çıkmasına mukabil, ‘dindar kanaat önderleri ve gruplar’ ile diyalogda bir zayıflamayı da beraberinde getirdiği de bir vâkıdır.

Bu dönemde Bediüzzaman’ın ‘ittihad-ı İslam’ ideali dahilinde Risale-i Nur’un İslam âleminde tanınmasını ve neşrini kendisinden ümit ettiği Salih Özcan’ın bu süreçte bilakis İhvan-ı Müslimîn ve Cemaat-ı İslamî başta olmak üzere “siyaset ve devlet üzerinden toplumu din adına dönüştürme”yi hedefleyen bir projeyle hareket eden oluşumların, düşünürlerin ve âlimlerin eserlerini Türkçeye çevirmek gibi bir gayretin içinde olduğu not edilmelidir. Bu, elbette sadece ona mahsus bir durum değildir. Daha sonra “Fetullah Gülen’in Diyanet içindeki mentörü” olarak öne çıkacak bir figür olarak Yaşar Tunagür’ün tercümesiyle Seyyid Kutub’un *İslamda Sosyal Adalet*’inin Risale-i Nur aleyhine yüzlerce mahkemede davaların açıldığı 1962 gibi bir tarihte yayımlanması bir rastlantı değildir. Bu ve benzeri gelişmeler, bu dönemde Risale-i Nur’a yönelik rağbeti –devrimci veya değil– siyasî bir İslamî hareket projesi üzerinden kırmak ve ona karşı dindarlar içinden yeni bir muhalefet oluşturmak gibi bir hedefin de gözetildiğini göstermektedir.

1960'ların sonunda başlayan 'dindarları temsil eden bir siyasî parti' oluşumu da bu açıdan değerlendirilmeyi hak etmektedir. Bu noktada 1970'lerin başından itibaren önce MNP-MSP üzerinden, yanı sıra Libya'da Kaddafi devrimi ve İran'da Humeynî devrimi üzerinden esen yeni rüzgâr ile Risale-i Nur'un dindarlar üzerindeki tesirinin ve itibarının maruz kaldığı sadmeler bilhassa dikkate değerdir. Bu siyasî rüzgârla birlikte daha önce Necip Fazıl üzerinden geliştirilmiş 'Abdülhamid'i mitleştirme' eğiliminin bir uzantısı olarak da Risale-i Nur'a taarruz edilmiş; Nur talebelerinin Necmeddin Erbakan ve dünya üzerindeki benzeri figürlere muhalefeti Abdülhamid-Bediüzzaman ilişkisinde 'kusursuzlaştırılmış' bir Abdülhamid figürünü söz konusu kişilere yansıtmak suretiyle etkisiz kılınmak istenmiş ve bu noktada ciddi bir mesafe de alınmıştır.

Dolayısıyla bu yeni dönemde Risale-i Nur'a dindarlar üzerinden gelen taarruz ve itirazlara, 1940'lara (Vehhabî/selefi, mübtedi/modernist veya resmî ulema canibinden veya ya taassubu ya tarafgirliği ya bid'alara müsaadekârlığı ile bir kısım ehl-i tarik canibinden) kıyasla yeni unsurlar eklenmiştir: (i) Bunlar ihtilâlcî bir çizgide veya partileşme üzerinden siyasetle toplumu dindarlaştırmayı hedefleyen 'siyaset-i diniye' odaklı taarruz, (ii) Kemalizmin eğitim üzerinden kitleleri biçimlendirme gayretinin belli bir karşılık bulduğu ve yeni neslin önemli bir kısmını biçimlendirdiği bir zeminde 'pozitivist ilahiyat' diyebileceğimiz bir yeni damar üzerinden taarruz. Bu iki damarın birçok durumda birbiriyle iç içe geçmiş durumda olduğunu da belirtmek gerekir. Keza sözüm ona 'gelenek adına' Risale-i Nur'a taarruz edenlerde de siyaset tasavvuru noktasındaki ayrışmanın etkisini göz ardı etmemek gerekmektedir.

Risale-i Nur'a yönelik bir itiraz ve taarruz noktasında bunlar vuku bulurken, 1970'lerden başlayarak Nur talebelerinin buna cevap üretme noktasında sergiledikleri za'fiyet ve hatalar da ayrıca mütalaa edilmeyi hak etmektedir.

Bu zaaf ve hatalar ise şöyle özetlenebilir:

(i) Bediüzzaman'ın miras bıraktığı esnek cemaatî zeminin 1960'ların sert taarruz şartlarında mazur görülebilecek sebeplerle zaman içinde katı, kapalı, hiyerarşik bir cemaat yapısına doğru evrilmesi ve Risale-i Nur hizmetinde bir bakıma birliği, vasatı ve istikameti temsil eden Zübeyir Gündüzalp'in vefatından sonra bu hiyerarşide en üstte olmak için bir dizi figürün girdiği iç çatışma ve gerilim sebebiyle Risale-i Nur hizmeti içinde yaşanan ayrışma ve parçalanma. Ayrışan bu unsurların enerjilerinin önemli kısmını birbiriyle olan gerilimde tüketmeleri, arada oluşan 'otorite' boşluğunu ise Fetullah Gülen'in kendi tarzında bir çizgiyi geliştirmek için bir imkâna dönüştürmesi.

Bugün göz ardı edilmek istenen bir vâkıa olsa da birbiriyle çatışan farklı gruplar halindeki bu görüntüden hoşnut olmayan, bir kısmı Bediüzzaman hayatta iken Risale-i Nur hizmetine dahil olmuş isimlerin söz konusu tablo karşısında ona-buna dokunmayıp kendi hizmetiyle meşgul gözükten Fetullah Gülen'in sistemine dahil oldukları bir gerçektir. Gülen ilerleyen on yıllarda da aynı çerçevede birçok ismi ana akım Risale-i Nur hizmetinden alıp kendi cemaatine devşirmiştir.

(ii) Birbiriyle çatışma halindeki grupların her biri çatıştıkları zemindeki aynı hiyerarşiyi hâkim oldukları yeni zeminde yeniden inşa etmiş; bu hiyerarşik, kapalı, esneklikten mahrum ve katı cemaat yapısı ise (i) farklı düşüncenin bir fitne ve tehdit olarak algılanması, (ii) boyu cemaat ortalamasını aşan istidatların ise biçilmesi sonucunu getirmiştir. Bu noktada belirlediği neşriyat odaklı hizmet tarzı itibarıyla en katılımcı, geniş ufuklu, açık olması beklenen yapıda dahi bu gerçekleşmişse diğerlerinde durumun ne olduğu kolayca tahmin edilebilir.

Bu durum ise Risale-i Nur adına düşünce üretme, Risale-i Nur'u hem anlama ve anlatma hem de onun hukukunu geniş mecrada muhafaza noktasında bir kaht-ı rical sonucunu getirmiştir.

Bu noktada vurgulanması gereken bir husus, 'avâmlaşma'yı bir 'standart' olarak belirleme ve 'ilmi' bir 'tehdit' olarak algılama sonucunu getiren söz konusu 'cemaat siyaseti' içinde, cehaleti sadakatle özdeşleştiren bir dil geliştirilmesi; hatta bu uğurda Bediüzzaman'ın talebeleriyle olan hukukunun vakıaya aykırı şekilde yeniden inşa edilmesidir. En başta *Barla Lâhikası* üretilen bu yeni 'cahil köylü' söyleminin yanlışlığının delili iken; başka bir şey bilmemeyi ve okumamayı sadakat, ilmi ise 'sapma sebebi' gören bir anlayışın hâkimiyet kazandığı bir zeminde tefekkür ve imal-i fikrin mümkün olup olmadığı elbette aşikârdır. Buna paralel olarak düşünce üretmeyi ve müzakereyi imkânsız kılan bir diğer vâkıa olarak kendisi için 'Said de bir talebedir', 'Üstadınız lâyuhtî değildir', 'Benim sözümü de mihenge vurunuz" diyen Bediüzzaman'ın 'sorgulanmaz, hata etmez' talebeleri şeklinde bir söylemin nasıl geliştirilebildiği üzerinde de ciddiyetle düşünülmelidir.

(iii) Durum bu olunca ortaya çıkan tablo, Risale-i Nur'a karşı 'dinî canip'ten eskiden beri üretilen Vehhabî/selefi, mübtedi/modernist itirazın yanı sıra Ehl-i Sünnet'in birçok değeriyle birlikte ona yönelik olarak da giderek gelişen 'pozitivist ilahiyat' taarruzuna karşı Nur talebeleri içerisinde bu taarruzlara cevap verme istidadı ve ehliyetine sahip güçlü bir alimler ve ayrıca entelektüeller kuşağının olmamasıdır. Nur talebeleri Risale-i Nur'dan istifadeyle bütünüyle dinî idrakin ve Ehl-i Sünnet omurgasının maruz kaldığı (tarihselçilik vb.) taarruzlara cevap üretmeleri gerekirken, Risale-i

Nur'a yönelik itirazları cevaplamada bile yeterli bir donanımdan söz etmek mümkün görülmemektedir. Bu noktada istidatlar varsa da bir diğer problem, parçalara bölünmüş 'hiyerarşik' yapılar içerisinde onların müktesebatlarını bir araya getirmelerini sağlayacak zeminlerin yokluğu veya yetersizliğidir.

(iv) Diğer taraftan Nur talebeleri özellikle radikal veya partici bir siyasî tasavvurla Risale-i Nur'a ve Bediüzzaman'a yönelik taarruza cevap vermeye çalışırken, özellikle de MNP-MSP oluşumuna cevap verme sürecinden başlayarak hatalı bir söylem üretmişlerdir. 'Mücahit Erbakan' mitine karşı 'nurlu Demirel' söylemi bunun en bariz örneğidir. Bir bakıma neden 'din namına siyasete tavır koydukları'nı ortaya koyma çabası içinde bilhassa gazete üzerinden yaşadıkları siyasîleşme, onları hem üzerlerine farz olmayan alanlarda haklılığı tartışmalı söylemlere meşgul ederek enerji ve itibar kaybına sevk ederken hem de kendi içlerinde siyasetten neş'et eden yeni çatışma ve bölünmelere zemin hazırlamıştır. Bu anlamda özellikle 80'lerden bugüne 'Nurculuğun krizi' denilebilecek bir olguyla yüz yüze gelindiğinin kabul edilmesi gerekir ki "Dert bilinirse devası âsândır" noktasına adım atılabilsin.

(v) Oluşturulan bu 'siyasîleşmiş' dilin ve beraberinde gelen ayrışmalarla gerçekleşen enerji ve itibar kaybının, Nur talebelerini daha da içe kapanan, dolayısıyla hayatı okuma kapasitesi daha da düşen bir noktaya sevk ettiği de bir vâkiadır. Bu tabloyu tamamlayan husus, hem Risale-i Nur'la olması gerektiği şekilde bir temas kuramama hem dışarıdan kendilerine gelen itirazlara doğru tesbitle doğru cevap geliştirememenin bir sonucu olarak gitgide dozajı artan bir 'sublimasyon' durumudur. "Bütün dünya bize muhtaç ama herkes aleyhimizde" diye özetlenebilecek bu tablonun beraberinde Risale-i Nur'u ve Bediüzzaman'ı 'olduğu şekilde' takdim ve takdirle yetinmeyip ifratlar üreten, dahası Risale-i Nur'daki ihlas ve uhuvvet ölçülerine muhalif şekilde bir 'kurtarıcı cemaat' miti oluşturan iklim, değil taarruzları cevaplamak bilakis taarruz ve itiraza meyyal odaklara onların takdim ve tefhim hataları üzerinden Risale-i Nur'a taarruz için fırsatlar sunar haldedir.

(vi) Bunu besleyen bir diğer olgu ise itiraz, ihtiraz veya istifhamı olanlar dahil dindar kesimlerle diyalog ve müzakere imkânları geliştirerek aradaki gerilimi çözmek veya yumuşatmak yolunda güçlü bir irade ve istidat ortaya konulmamışken, daha seküler kesimlerle diyaloga daha büyük bir önem atfedilmesidir. Bugün Risale-i Nur'a bazı hadiseleri fırsat bilip taarruza yeltenen 'dindar' bazı odaklara, Bediüzzaman hayatta iken veya 60'larda olduğu şekilde yine dindarlar içinden güçlü bir itiraz ve cevabın gelişmeyişinde bu vakıanın rolü de dikkate alınmalıdır. Risale-i Nur talebeleri vakur bir şekilde süreç içinde oluşan mesafenin kapatılması veya daraltılması için

münasebet ağları –duruma göre– oluşturmak, geliştirmek veya tamir etmek durumundadır.

Bu tahlilin gösterdiği üzere mesele sadece birilerinin itiraz etmesi, birilerinin ise buna cevap vermesi meselesi değildir. Olup biten şey, siyasetten bağımsız olmadığı gibi ‘teolojik’ bir mesele olmanın ötesinde ‘sosyolojik’ ve ‘psikolojik’ bir dizi unsuru da içinde barındırmaktadır.

Dolayısıyla yapılan itirazlara verilecek cevapların ‘muhtevası’ olayın sadece bir veçhesidir. Usul, üslup ve ilişkiler en az muhteva kadar önemlidir.

Bu bakımdan Nur Talebelerinin önünde şu hususlar mübrem bir ihtiyaç olarak belirmektedir:

- Risale-i Nur’un Kur’an ve Resûlullah’a irtibatı ile takdimi. *Barla Lâhikası*’nda Hâfız Halid’in yegâne mektubunda yer alan şu yerinde ve harikulâde tarife, yazık ki onlar için ‘cahil köylü’ söylemi geliştiren bugünkü Nur talebeleri hayli yabancılaşmış durumdadır:

“Hüvellezî ceale’s-ş-şemse diyâen ve’l-kamera nurâ” âyetinin sırrıyla diyebilirim ki, Risale-i Nur bir kamer-i marifettir ki, şems-i hakikat olan Kur’an-ı Mu’cizü’l-Beyânın nurunu istifâza eylemiş ki, “Nûru’l-kameri müstefâdun mine’s-ş-şem” olan meşhur kaziye-i kaziye-i felekiyeye mâsadak olmuştur. Hem diyebilirim ki, Üstadım Kur’an hakkında bir kamer hükmünde olup, semâ-i risaletin şemsi olan Resul-i Ekrem Aleyhis-salâtü Vesselâmdan nuru istifade edip Risale-i Nur şeklinde tezâhür etmiş.

- Bediüzzaman’ın anahtar-hazine metaforu Risale-i Nur ile İslamî miras arasındaki irtibat ve münasebete dair söylediği en veciz özet niteliğindedir. Ama Nur talebeleri Risale-i Nur’u İslamî gelenek içinde bu çerçevede takdimden uzak halledir. Bunun da sebebi onu bu gelenekle irtibatı içinde anlamak yerine ‘mübtedi ve nevzuhur’ olarak görmenin garip şekilde çocuklarına daha cazip gelmesidir. “Desise-i şeytaniye” bahsinden şu cümleleri Nur talebelerinin ‘fark ve keşf’ etmesini sağlamaya mecbur kalmak büyük bir hüznün sebebidir:

Madem bu Kur’anî hakikat kapısı açıldı, benim noksanıyetime ve ehemmiyetsizliğime bakılmayarak, ehl-i ilim ve kemal arkamda bulunmaktan çekinmemeli ve istiğnâ etmemelidirler. Selef-i Sâlihînin ve muhakkıkîn-i ulemanın âsarları, çendan her derde kâfi ve vâfi bir hazine-i azîmedir; fakat bazı zaman olur ki, bir anahtar bir hazineden ziyade ehemmiyetli olur. Çünkü hazine kapalıdır. Fakat bir anahtar çok hazineleri açabilir.

- Henüz 'sünühat'ın ne olduğunu, ne makamda olduğunu ve nasıl vâki olduğunu anlayamamış bir Nurculuk, değil Risale-i Nur ve Bediüzzaman aleyhine üretilen iftiralara cevap vermek, bilakis bu itiraz ve iftiralar için gerekçe ve malzeme üretir. Yazık ki Nur talebeleri en çok itiraza medar kılınan Birinci Şua'da bu konuda açık ve net biçimde söylenen bu sıralamaya muhalif bir halde, âdetâ vahiy-ilham arası bir şey olarak algılar ve takdim eder haldedir. Aynı dikkatsizlik, bu ifadenin de gösterdiği üzere sünühatın vazgeçilmezi olarak 'Kur'an'ın feyziyle ve medediyle kalbe gelen' kaydı karşısında da geçerlidir.

Birden hatıra geldi ki: Bu üç farkın sırrı ise Risaletü'n-Nur'un mertebesi üçüncüde olmasıdır. Yani vahiy değil ve olamaz. Hem umumiyetle dahi ilham değil, belki ekseriyetle Kur'an'ın feyziyle ve medediyle kalbe gelen sünühat ve istihracat-ı Kur'aniyedir.

- Bediüzzaman'ın, Hristiyanların Hz. İsa (as) ve Şîa'nın Hz. Ali'ye (ra) olan muhabbetlerinin onlar için neden ancak zarar, ziyan ve sapma sebebi olduğunu izah sadedinde dikkatimize sunduğu 'mânâ-yı ismî ile değil mânâ-yı harfî ile muhabbet' ölçüsüne karşılık, güya başka Risale-i Nur grupları ve başka Nurculardan daha da fazla Üstad'a muhabbet adına üretilen öyle söylemler caridir ki bunlar ancak yoldan çıkaran müfrit 'mânâ-yı ismî ile muhabbet' sınıfında anılabilir ve açıklanabilir. Ama bu söylemlerin hâkim olduğu grupların varlığı bir sır değildir; o sırrın fâş olduğu bir zeminde onların ifratı yüzünden Risale-i Nur'a ve Nur talebelerine gelecek zararın tasavvuru bile yürek titretmektedir.

Bu söylemler "Kol kırılır, yen içinde kalır" diye sineye mi çekilecektir; yoksa 'saykal' olarak *Muhakemat*'ı yazmış Bediüzzaman'ın takipçileri onun o büyük eserini ve hizmetini lekedar edecek bu ifrat ve müzahrefata saykal vurup hakkını muhafaza ve haddini müdafaa mı edeceklerdir?

- Yazdığı ilk kitap mantığa dair bir şerh olarak *Kızıl* olan, yine mantığa dair *Ta'likat*'ın yanında *Muhakemat* ve *Münazarat*'ın da müellifi olan Bediüzzaman'ın talebeleri Risale-i Nur'u anlama yolculuğunda ciddi bir metodolojiden mahrum haldedir; bu ise Risale-i Nur'un metnini 'çağrışımları üzerinden' güya 'yorumlayan' ve onu 'nereye çekilirse o tarafa giden' bir noktaya sevk etmektedir. Risale-i Nur'u yorumlamada vâki olan ve kimi ellerin kendi amaçları uğrunda istimal ve istismarına sebebiyet veren bu methodsuzluğun bertaraf edilmesi Risale-i Nur'u anlamada bir usulün vaz'edilmesi gerekmektedir. Ona muhatabiyette usulsüzlük yazık ki sadece ona taarruz edenlerin problemi değildir.

- Risale-i Nur, Nur talebelerinin başkalarına karşı 'böbürlenmeleri için' yazılmış bir eser midir, yoksa mü'minlerin mâl-i umumîsi olarak onu ümmetin bütün fertlerine mal etmeleri mi gerekmektedir? Bu soruya verilecek doğru cevap bile tek başına üslup ve takdim konusundaki birçok hatanın kendiliğinden aşılması sonucunu getirecektir.

Görüldüğü gibi mesele sadece Risale-i Nur'a yöneltilen itirazlar ve o itirazlara verilecek cevabın 'muhteva'sı değildir. Nur talebelerinin daha geniş bir çerçevede durum değerlendirmesi ve özeleştirisi yapıp gerçekçi bir tahlilin beraberinde hamiyeti kuşanmaları gerekmektedir.